

สาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

สาระสำคัญของเรื่อง

กระทรวงวัฒนธรรมรายงานว่า

๑. ปัจจุบันมีชุมชนชาวเลใน ๕ จังหวัดทางฝั่งทะเลอันดามัน รวมกันประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน ชาวเลส่วนใหญ่อยู่อาศัยบริเวณเกาะหรือชายฝั่งทะเลจึงได้รับผลกระทบจากสึนามิมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ที่ตั้งและลักษณะของชุมชนบวกกับแรงปะทะของคลื่น ภายหลังเหตุการณ์สึนามิเรื่องราวของชาวเลเป็นที่รับรู้มากขึ้น เพราะการนำเสนอของสื่อมวลชน และองค์กร หน่วยงาน มูลนิธิต่าง ๆ เข้าไปช่วยเหลือและทำงานกับกลุ่มนี้ สาธารณชนให้ความสนใจในวิถีวัฒนธรรมชาวเลมากขึ้นทำให้ชาวเลมีภาพลักษณ์ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ปัญหาที่สะสมมานาน ได้แก่ ปัญหาเรื่องที่ดินและการทำมาหากินกลับมีความรุนแรงและซับซ้อนขึ้นทั้งที่เป็นผู้อยู่อาศัยและทำมาหากินในบริเวณเกาะและชายฝั่งอันดามันมานาน แต่ชาวเล ส่วนใหญ่กลับพบว่าผืนดินที่เคยอยู่อาศัยและทำมาหากิน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกจับจองครอบครองหรือประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง ทำให้การทำมาหากินยากลำบากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้รับบริการพื้นฐาน เช่น สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการเดินทางออกนอกพื้นที่ ฯลฯ และปัญหาการขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและสังคมตามมา

๒. กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการขับเคลื่อนการฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวเลให้ยั่งยืนด้วยการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและรากฐานทางวัฒนธรรมชาวเลมีความเข้มแข็งทั้งในการดำรงชีวิตและการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูลเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการและเลขานุการ

๓. คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้มีการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาปัญหาอันเป็นวิกฤตสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตชาวเลที่มีภูมิลำเนาในบริเวณจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง และสตูล ที่ประกอบด้วย ๕ ปัญหาหลัก ดังนี้

- ๓.๑ ปัญหาเรื่องที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
- ๓.๒ ปัญหาเรื่องให้การศึกษากับชาวเลรวมทั้งการจัดทำหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น
- ๓.๓ ปัญหาเรื่องฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมรวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
- ๓.๔ ปัญหาเรื่องส่งเสริมสุขภาพและบริการสาธารณสุข
- ๓.๕ ปัญหาเรื่องจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน

คณะกรรมการอำนวยการฯ จึงได้มีมติให้มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการในระดับจังหวัด โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลระดับจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง และสตูล ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนราชการและหน่วยงาน

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนชาวบ้านเป็นกรรมการ และวัฒนธรรมจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลที่กำลังเสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็วทั้ง ๕ จังหวัด

4. คณะอนุกรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลทั้ง ๕ จังหวัด ได้ดำเนินการช่วยเหลือชาวเลและได้เสนอมาตรการต่าง ๆ มายังกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการการอำนวยการฯ ได้รวบรวมข้อเสนอแนะและมาตรการต่าง ๆ ตามที่ คณะอนุกรรมการดังกล่าวเสนอ และกำหนดมาตรการในการฟื้นฟูและช่วยเหลือชาวเล ประกอบด้วยมาตรการฟื้นฟูระยะสั้นและมาตรการฟื้นฟูระยะยาว ดังนี้

4.1 มาตรการการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายในระยะเวลา ๖-๑๒ เดือน

4.2 มาตรการการฟื้นฟูระยะยาว ดำเนินการภายในระยะเวลา ๑-๓ ปี

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖-๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.๑ การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ด้วยการจัดทำโฉนดชุมชนเพื่อเป็นเขตสงวนและวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาวเล โดยให้มีการพิสูจน์สิทธิในที่อยู่อาศัยของชุมชนผ่านภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสารสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว และให้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อการพิสูจน์ที่ดิน ชุมชนชาวเลเป็นการเฉพาะ	กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)
๑.๒ การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง หาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเลในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขตอนุรักษ์อื่น ๆ และกันพื้นที่จอด ซ่อมเรือ เส้นทางเข้า-ออกเรือ เนื่องจากส่วนมากทับซ้อนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีความขัดแย้งกันเป็นระยะ รวมถึงการควบคุมเขตการทำประมงอวนลากและอวนรุนให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่างแท้จริง (รुकล้าเขตประมงชายฝั่ง)	ทส. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)
๑.๓ การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขเพื่อฟื้นฟูสุขภาพสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพหาปลา/ดำนน้ำทำให้เกิดโรคน้ำหนึบ และการมีปัญหาด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)
๑.๔ การช่วยแก้ปัญหาสัญชาติในกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน	มท.
๑.๕ การส่งเสริมด้านการศึกษาแก่เด็กและสนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับจัดตั้งการศึกษาพิเศษ/หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากเด็กชาวเลออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาภาคบังคับ	กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)
๑.๖ การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์และให้มองชาวเลอย่างมีศักดิ์ศรีมีความเป็นมนุษย์	วธ.
๑.๗ การส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเลและสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมให้มีโรงเรียนสอนภาษาวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมชาวเลในหลักสูตรสามัญส่งเสริมชมรมท้องถิ่นในโรงเรียน เช่น ชมรมภาษา ชมรมร้องเง้า	วธ. ศธ.

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖-๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ส่งเสริมการใช้สื่อที่หลากหลาย สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อสมัยใหม่ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น	
๑.๘ ชุมชนที่มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ขอให้ภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมชุมชนให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
๑.๙ การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายชาวเล ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและให้มีงบประมาณส่งเสริม "วันนัดพบวัฒนธรรมชาวเล" เพื่อจัดกิจกรรมและการพบปะแลกเปลี่ยน (ในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี) โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนขอเป็นหลักในการจัดกิจกรรมดังกล่าว	พม. วธ.
๒. มาตรการการฟื้นฟูในระยะยาว ดำเนินการภายใน ๑-๓ ปี	หน่วยงานรับผิดชอบ
๒.๑ พิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ	ทส.มท.พม.ศธ.วธ.